

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ÖZEL YAŞAM VE AİLE YAŞAMINA SAYGI HAKKI

**Anayasa Mahkemesine
Bireysel Başvuru Sisteminin
Desteklenmesi Ortak Projesi**

**Joint Project on Supporting
the Individual Application to the
Constitutional Court in Turkey**

EĞİTİM MODÜLÜ

Hukuk Yargılaması

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ÖZEL YAŞAM VE AİLE YAŞAMINA SAYGI HAKKI

Hukuk Yargılaması

Bu kitap Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilen ve Avrupa Konseyi tarafından yürütölen Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Sisteminin Desteklenmesi Ortak Projesi kapsamında hazırlanarak basılmıştır.

Projenin ihale makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Sisteminin Desteklenmesi Ortak Projesi

Hazırlayan

Dr. Gülay Arslan Öncü

Proje kapsamında hazırlanan bu eğitim modülüne, çalışma gruplarına katılımlarıyla, eğitimler sırasında verdikleri geri bildirimleriyle önemli katkılar sunan akademisyen, hâkim, savcı, avukat ve Anayasa Mahkemesi raportörlerine teşekkür ederiz.

Dr. Cem Babadoğan (Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi) Nermin Soman Satır (Hâkim, Çanakkale)
Cemalettin Şimşek (Savcı, Ankara) Osman Çolak (Hâkim, Ankara)
Eda Biçgin (Hâkim, Adalet Akademisi) Revşan D. Yıldırım Çobanoğlu (Avukat, Ankara Barosu)
Elif Çelikdemir Anıtkı (Raportör, AYM) Şermin Birtane (Raportör, AYM)
Elif Karakaş (Raportör, AYM) Turan Güzeloğlu (Savcı, İzmir)
Erol Karaaslan (Hâkim, Kocaeli) Vahit Baltacı (ACM Başkanı, Adana)
Kenan Arslanboğan (Hâkim, Şanlıurfa) Dr. Yunus Heper (Raportör, AYM)
Kıvanç Odabaşoğlu (Savcı, Adana) Yusuf Demirci (Hâkim, Adalet Akademisi)
Mehmet Taştan (Savcı, Ankara) Zehra Tuncer Bardakçı (Hâkim, Yargıtay)
Musa Toprak (Avukat, TBB)

Grafik Tasarım ve Uygulama

Bilge Bostan

Baskı

MRK BASKI VE TANITIM HİZM. TİC. LTD. ŞTİ

1354. Cad. 1357. Sok. No: 43

Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 354 54 57

Faks: (0312) 385 79 05

MODÜL 1:	3
Temel Normlar ve Kavramlar	
.....	
MODÜL 2:	11
Özel Yaşama Saygı Hakkı	
.....	
MODÜL 3:	21
Aile Yaşamına Saygı Hakkı	
.....	
MODÜL 4:	31
Konut ve Haberleşmeye Saygı Hakkı	
.....	
EKLER:	1
MODÜL 1	3
EK-1: Görsel ve Video	3
EK-2: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 İhlâl İstatistikleri (1959-2017)	4
EK-3: Özel Yaşam ve Aile Yaşamına Saygı Hakkına İlişkin Normatif Düzenlemeler	5
EK-4: Görüş Geliştirme Materyali	6
MODÜL 2	7
EK-1: Gazete Haberi	7
EK-2: Örnek Olay	7
EK-2-1: Örnek Olay	8
EK-3: Örnek Olay	8
EK-4: Örnek Olay	9
EK-5: Örnek Olay	9
EK-6: Örnek Olay	10
MODÜL 3	11
EK-1: Gazete Haberi	11
EK-2: Gazete Haberi - Örnek Olay	11
EK-3: Örnek Olay	12
EK-4: Örnek Olay	12

MODÜL 4

EK-1: Görsel

EK-2: Örnek Olay

EK-3: Karikatür

EK-4: Örnek Olay

13

13

13

14

14

MODÜL 1:

→ Temel Normlar ve Kavramlar

Süre

→ 60 dk.

Hedef Grup

→ Hukuk Hâkimleri

Grup Büyüklüğü

→ 25-30 kişi

Kazanımlar

Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin temel normlar ve kavramlar ile ilgili hukuk yargılaması hükümlerini karşılaştırmalı olarak ilişkilendirir.

Hukuk yargılaması ile ilgili normatif düzenlemelerin hangi somut durumları kapsadığını ayırt eder.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin temel normlar ve kavramlar ile ilgili hukuk yargılaması içtihatlarından örneklemeler yapar.

Kapsam

- Özel yaşam ve aile yaşamına saygı hakkına ilişkin temel kavramlar
- Otonom yorum yöntemi
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ilgili normları
- Sınırlama rejimine ilişkin özellik arz eden durumlar

Kaynaklar

- **Temel metinler**
  - AİHS: Madde 8, 14
  - AİHS Protokol No. 4: Madde 14
  - Anayasa: Madde 5, 10, 11, 12, 13, 17, 20, 21, 22, 23, 41, 48, 49, 56, 90
- **İçtihatlar**
  - **AYM Kararları**
    - Sevim Akat Eşki, B. No: 2013/2187, 19/12/2013

- Ahmet Acartürk, B. No: 2013/2084, 15/10/2015
- Adnan Oktar (2), B. No: 2013/1123, 2/10/2013
- Kadir Sağıdıç, (GK), B. No: 2013/6617, 8/4/2015
- N.B.B., B. No: 2013/5653, 3/3/2016
- Ali Suat Ertosun, B. No: 2013/1640, 16/4/2015
- Mehmet Koray Eryaşa, B. No: 2013/6693, 16/4/2015
- Bülent Polat (GK), B. No: 2013/7666, 10/12/2015
- Tefvik Türkmen, B. No: 2013/9704, 3/3/2016

➤ **AİHM Kararları**

- K ve T/Finlandiya
- Niemietz/Almanya
- Khatun ve Diğer 180 Kişi/Birleşik Krallık
- Halford/Birleşik Krallık
- Marckx/Belçika
- Van Der Heijden/Hollanda
- Şerife Yiğit/Türkiye

Ekler

- **Ek-1:** Mavi Renkli Kilit Tuşu Görseli
- **Ek-2:** Özel Yaşam ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı İhlallerine İlişkin AİHM İstatistikleri
- **Ek-3:** Özel Yaşam ve Aile Yaşamına Saygı Hakkına İlişkin Normatif Düzenlemelerin Yer Aldığı Belge
- **Ek-4:** Görüş Geliştirme Tartışmasına Konu Edilecek Önermelerin Yer Aldığı Belge

GİRİŞ

Dikkat Çekme

- **Ek-1**'de yer alan mavi renkli kilit tuşu görselini ekrana yansıtın.
- Katılımcılardan bu görsele ilişkin yorumlar yapmalarını isteyin.

Güdüleme

- Burada yapılacak çalışmaların, katılımcılara özel yaşama, konut, haberleşme ve aile yaşamına saygı hakkı ile ilgili temel normların ve kavramların bilgisini kazandırarak bu hakkın somut olaya uygulanmasını kolaylaştıracağını belirtin. (Temel kavramlardan özel yaşam, aile yaşamı, konut, haberleşme kavramları tahtaya yazılabilir.)

Gözden Geçirme

- Aşağıdakileri bir kez daha hatırlatın:

“Türk hukukuna yeni bir hukuki çare olarak giren bireysel başvuru sürecinde uygulayıcıların, uyguladıkları kanun metni ile bunun anayasal temelleri arasındaki ilişkiyi kurmaları çok büyük önem taşımaktadır. Çünkü bireysel başvuruda denetlenen husus, kanunun anayasal ilkeler doğrultusunda yorumlanıp bu doğrultuda uygulanıp uygulanmadığının denetlenmesi ile sınırlıdır.”

Hedeften Haberdar Etme

- Katılımcılara bu modülün özel amacını/amaçlarını tekrar edin:

Modül tamamlandıktan sonra sizlerden;

“Özel yaşama, konut, haberleşme ve aile yaşamına saygı hakkının sözleşmesel, anayasal ve yasal temellerini bilmenizi, normatif düzenlemelerin hangi somut durumları kapsayıp kapsamadığını ayırt etmenizi, bu hakka dair temel kavramların içini doldurabilmenizi ve AYM ile AİHM içtihatları hakkında bilgi sahibi olmanızı bekliyoruz.”

Geçiş

- Aşağıdaki cümle ile geliştirme bölümüne geçiş yapabilirsiniz:

“Bu hedefleri gerçekleştirme sürecinde temel normlar ile özel yaşam, aile yaşamı, haberleşme, konut ve ayrımcılık kavramlarından söz edeceğiz.”

“Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkına müdahale teşkil eden önlemlerin Anayasanın hangi normları çerçevesinde ele alınacağını ve kavramların içeriğini tartışıp analiz edeceğiz.”

GELİŞTİRME

Etkinlik 1

Süre 10 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma

- **Ek-2'**de verilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 İhlâl İstatistikleri (1959-2017) belgesini ekrana/perdeye yansıtın.
- Ekte yer alan istatistiği katılımcılara yorumlatın.
  - *Bu rakamların ihlâl bulunan başvurulara ilişkin olduğunu kabul edilemez ve ihlâl bulunmayan başvurular dikkate alındığında rakamların daha yüksek olduğunu anlamalarını,*
  - *Türkiye davalarının istatistikteki oranını tespit etmelerini sağlayın.*
- Farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Etkinlik 2

Süre 20 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma

- **Ek-3'**te verilen AİHS Madde 8 ile Anayasa Madde 17, 20, 21 ve 22'nin metinlerini katılımcılara dağıtın ve aynı zamanda ekrana/perdeye yansıtın.
- Ekte yer alan normlarla ilgili olarak katılımcılara sorular yönelterek;
  - *AİHS Madde 8'deki hakların Anayasadaki hangi haklara karşılık geldiğini belirlemelerini,*
  - *Normların metinlerini karşılaştırarak farklılıkları tespit etmelerini,*

Özellikle sınırlama rejimi bakımından AİHS Madde 8 ile Anayasa'nın ilgili maddeleri arasındaki lafzi farklılığa dikkat çekiniz. Örneğin, AYM, Sevim Akat Eşki başvurusu, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33'te şu içtihatla bulunmuştur: "Anayasa'nın 17. Maddesinde, manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı açısından herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da, Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanarak bu hakların sınırlandırılması da mümkün olabilir. Bu noktada Anayasa'nın 13. Maddesinde yer alan güvence ölçütleri işlevsel niteliğe haizdir."
- Yine, AY Madde 20'de aile hayatına saygı hakkı düzenlenmekte ancak sınırlama nedenleri yer almamaktadır. AYM aile hayatına ilişkin davalarda örneğin uluslararası çocuk kaçırma davalarında AY Madde 41'deki meşru amaçları kullanmaktadır.

Ayrıca, genel olarak devletin negatif ve pozitif yükümlülüğüne değininiz. (Bkz., Sibel Inceoğlu, İHAS ve Anayasa, s. 54)

– *İlgili normlarda geçen temel kavramları belirlemelerini sağlayın.*

Bu kavramların tespiti yeterlidir bu etkinlik çerçevesinde. Tanım ve kapsama ilişkin tartışmanın **Ek-4** çerçevesinde yapılacak 3. etkinlikte gerçekleştirileceğini belirtiniz.

- Farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Etkinlik 3

Süre 25 dk.

Yöntem: Görüş Geliştirme ve Genel Tartışma

- **Ek-4**'te yer alan önermelerin her birini ayrı sayfalara olacak şekilde kağıtlı tahtaya önceden yazın ve zamanı gelmeden katılımcılara göstermeyin. Eğitimin yapıldığı salonun duvarlarına "katılıyorum", "katılmıyorum", "kesinlikle katılıyorum", "kesinlikle katılmıyorum" ve "kararsızım" ifadelerinin yazılı olduğu kartonları asın. Bu işi, görüş geliştirme oturumundan önce yapmış olun. Kağıtlı tahtaya yazdığınız önermelerden ilkinin yüksek sesle okuyunuz ve katılımcılardan önerme hakkındaki görüşlerine uygun kartonun önünde durmalarını isteyin. Sonra her bir görüşten birkaç kişiye niye öyle düşündüklerini sorun. En sonunda da görüşünü değiştiren var mı diye sorun. Diğer önermeler için genel tartışma yöntemini uygulayın. Katılımcılardan oturdukları yerden önermeler hakkında görüşlerini açıklamalarını isteyin.

- **Bu etkinlik çerçevesinde şu hususların altını çizin:**

1) Birinci önermeye ilişkin tartışmanın sonunda şöyle bir toparlama yapabilirsiniz: AİHM Madde 8'deki hakların hiçbirinin tanımı yapılmamıştır. Bu kavramlar otonomdur ve bunların içeriğini doldurma yetkisi AİHM'dedir. Bu kavramlardan özel yaşam kavramı oldukça geniş ve tüketici (sınırlayıcı) bir tanım yapmak mümkün değildir. AİHM ve AYM kararları da buna işaret etmektedir.

Özel yaşama saygı hakkının felsefi temellerine referans yapılabilir. Bu bağlamda bireyin kendi geleceğini belirleme hakkı, bireyin kendini gerçekleştirme hakkından söz edilebilir. Bu felsefi temeller çerçevesinde dinamik bir yorumla içerik genişleyebilir. Kişinin resmi/fotoğrafi üzerinde özel yaşama saygı hakkı vardır. Bu fotoğrafın kamusal alanda ifşa edilmesi özel yaşama saygı hakkı güvencelerini dışarda bırakmaz. Resmi/fotoğrafi, kişi bakımından kişisel veridir.

2) İkinci önermeye ilişkin tartışmanın sonunda şöyle bir toparlama yapabilirsiniz: AİHM içtihadı uyarınca aile hayatının var olup olmadığı olgusal bir mesele olup "filiyatta yakın kişisel bağların bulunması"na bağlıdır. (Bkz., K. ve T./Finlandiya, § 112) Sadece resmi nikâhli eşler arasındaki ilişkiye hasredilmez. Fiili birliktelikler de bu kapsamdadır. Eşcinsel fiili birliktelikler de aile hayatı kapsamındadır. (Bkz., Schalk ve Kopf/Avusturya, § 94) Ancak, AİHM içtihadına göre Sözleşmeciler Devletler resmi nikâh ve kayıtlı birliktelikler ile bunlar dışındaki fiili birliktelikler arasında aile hayatından kaynaklanan haklar bakımından bir farklılığa gidebilir. Örneğin Şerife Yiğit kararında resmi nikâhli eşler ile imam nikâhli eşler arasında sosyal güvenlikten kaynaklanan haklar bakımından farklı bir uygulamayı AİHM Madde 8'e uygun buldu. (bkz., Şerife Yiğit/Türkiye kararı, fiili partnerinin aleyhine tanıklık yapmaya zorlanmama bakımından bkz., Van Der Heijden/Hollanda)

AİHM Madde 8 kapsamında korunan halihazırda varolan bir aile hayatıdır. Madde 8, aile kurma hakkını korumaz. Aile koruma hakkı, AİHM Madde 12'de güvence altına alınmıştır.

3) Üçüncü önermeye ilişkin tartışmanın sonunda şöyle bir toparlama yapabilirsiniz: AİHM, *Khatun ve 180 diğer kişi/Birleşik Krallık ve Paulic/Hırvatistan* kararlarında konutun otonom bir kavram olduğunu belirtmiştir.

Bir yerin konut olarak kabul edilip edilemeyeceği noktasında olgusal bir ölçüt; "o yer ile yeterli ve devam eden bağlar" ölçütü kullanılmaktadır. AİHM, konut kavramını, özel yaşamın ve aile yaşamının geliştiği, maddi olarak belirlenmiş yer olarak tanımlamıştır. (Giacomelli/İtalya, § 76) Konut kavramına iş yerleri de girmektedir. Dolayısıyla kişinin mesleğini yürüttüğü bürosu, tüzel kişilerin kayıtlı merkezleri ve şubeleri de konut kapsamındadır (Niemiets Almanya, § 30; Petri Sallinen/Finlandiya, § 70.) Dolayısıyla iki ya da üç gün kalacağımız otel odası konut olarak kabul edilemez. Ancak çok daha uzun süreli kullanımlarda konut demek mümkün olabilir.

4) Dördüncü önermeye ilişkin tartışmanın sonunda şöyle bir toparlama yapabilirsiniz: Haberleşmenin içeriği ve yöntemi/aracı ayrımı yapmak gerekir. Haberleşmeye saygı hakkı haberleşmenin içeriğinden bağımsız olarak bir güvence getirmektedir, yani haberleşmenin yöntemi/aracı da tek başına korunmaktadır. Bu nedenle, haberleşmeye saygı hakkı güvencelerinin devreye girebilmesi için haberleşmenin konusunun özel yaşama dair husus olması gerekmektedir.

Özetleme

- Normları ve bu normlarda geçen kavramları tekrar hatırlatın.
- Uygulayıcıların, özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkının gerek AİHS gerekse Anayasadaki normatif dayanaklarına hâkim olmasının önemini hatırlatın.
- Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkı kapsamındaki kavramların otonom niteliğine vurgu yapın.

Tekrar Güdüleme

- Katılımcıları şu tür bir cümleyle yeniden motive edin:
"Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkına ilişkin temel normların ve kavramların bilgisine sahip olmanın, bu hakka ilişkin sınırlandırma rejiminin ve bu hak kapsamındaki hukuksal menfaatlerin kavranmasını kolaylaştıracaktır."

Ek Çalışma

- Sınırlı süre nedeniyle üzerinde yeterince durulamayan konular varsa bunlarla ilgili kaynaklara erişim yollarını belirtin.
- Katılımcıların bilgi eksikliği duyduğu konular varsa onlarla ilgili tespitleri listeleyin.

Değerlendirme

- Normatif düzenlemelerdeki kavramlarla ilgili bir soru(n) olup olmadığını sorun. Varsa bunları listeleyin.
- Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkına ilişkin müdahalelerde Anayasanın hangi maddelerinin doğrudan uygulanabilir olduğu sorusunu sorun. Cevap olarak; Anayasa Madde 17, 20, 21, 22, 23 beklenir.

KAPANIŞ

- Bir sonraki modülde temel norm ve kavramların en belirgin somut uzantılarından olan “*Özel yaşama saygı hakkı*” konusunun ele alınacağını söyleyin ve ilgili normatif düzenlemeye atıfta bulunun.

MODÜL 2:

→ Özel Yaşama Saygı Hakkı

Süre

→ 165 dk.

Hedef Grup

→ Hukuk Hâkimleri

Grup Büyüklüğü

→ 25-30 kişi

Kazanımlar

Özel yaşama saygı hakkı kapsamındaki hukuksal çıkarları özetler.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin özel yaşama saygı hakkı alt kategorisine ilişkin hukuk yargılaması kararlarının bilgilerini kullanarak somut durumları analiz eder.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin özel yaşama saygı hakkı ile ilgili hukuk yargılaması içtihatlarından örneklemeler yapar.

Kapsam

- Tıbbi müdahaleyi red
- Tıbbi hata
- Mobbing
- Şeref ve itibar
- Seyahat
- Mahremiyet
- İsim
- Cinsel kimlik
- Mesleki hayat
- Çevresel kirlilik
- Kişisel veriler
- Ayrımcılık
- Negatif yükümlülük
- Pozitif yükümlülük

- Usûl yükümlülüğü

Kaynaklar

– Temel metinler

- AİHS: Madde 8, 14
- AİHS Protokol 4: Madde 2
- Anayasa: Madde 5, 10, 12, 17, 20, 23, 41, 48, 49, 56, 90
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu: Madde 24, 25, 26, 27, 40, 187 ve diğer ilgili maddeler
- 5187 sayılı Basın Kanunu: Madde 3, 11, 14, 18, 20, 21
- 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu: Madde 36
- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu: Madde 8
- 2872 sayılı Çevre Kanunu Madde 5/a-b, 8, 9, 10, 11, 14
- 5682 sayılı Pasaport Kanunu: Madde 22, 23
- 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun: Madde 8/ç, ğ

– İçtihatlar

➤ AYM Kararları

- Şengül Kayan
- Serap Tortuk
- Ata Türkeri
- Adem Yüksel
- Defne Samyeli
- Bülent Kaya
- Mehmet Kurt
- Fevzi Kayacan
- Hüseyin Tunç Karluk ve Zahide Şayan Karluk
- Öznur Çiçek
- D. Ö.
- Ahmet Acartürk
- Halime Sare Aysal
- Ahmet İsmail Onat
- Göktuğ Tolga Demiralp
- Hüdayi Ercoşkun
- Sıtkı Güngör
- Sıtkı Karapınar
- Ali Suat Ertosun
- Sebahat Tuncel
- Gülsim Genç
- N.B.B.
- İlhan Cihaner, B. No: 2013/5574
- Aslan Faruk Toprak, B. No: 2013/2957, 24/3/2016
- Adem Yüksel, (GK), B. No: 2013/9045, 1/6/2016
- Ahmet Temiz (2), B. No: 2013/6209

➤ AİHM Kararları

- Pretty/Birleşik Krallık
- Y.F./Türkiye

- Glass/Birleşik Krallık
- Evans/Birleşik Krallık
- Tirado Ortiz ve Lozano Martin/İspanya
- Devrim Turan/Türkiye
- Pfeifer/Avusturya
- Axel Springer/Almanya
- White/İsveç
- Riener/Bulgaristan
- İletmiş/Türkiye
- S ve Marper/Birleşik Krallık
- Craxi (No.2)/İtalya
- Von Hannover/Almanya
- MGN Limited/Birleşik Krallık
- Friedl/Avusturya
- Von Hannover/Almanya (No.2)
- Köpke/Almanya
- Halford/Birleşik Krallık
- Guillot/Fransa
- Johansson/Finlandiya
- Salonen/Finlandiya
- Ünal Tekeli/Türkiye
- Stjerna/Finlandiya
- S.H. ve Diğerleri/Avusturya
- Sidabras ve Dziautas/Litvanya

➤ Yargıtay Kararları

- HGK, E.2014/4-56, K. 2015/1679, 17/6/2015
- 9. HD, E.2016/17859, K.2016/17644
- 7. HD, E.2015/36983, K.2016/6330
- 13. HD, E.2015/9061, K.2016/14810
- 4. HD, E.2015/3576i K.2016/2697
- 11. HD, E.2016/2471, K.2016/2730
- 11. HD, E.2015/15273, K.2016/6641
- 4. HDİ E.2013/7425, K.2014/3799
- 2. HD, E.2015/8508, K.2015/12061
- 7. HD, E.2008/4109, K.2008/5196
- 4. HD, E.2014/16369, K.2015/13675

Ekler

- **Ek-1:** Dikkat Çekme Materyali
- **Ek-2:** Örnek Olay
- **Ek-2.1:** Örnek Olay
- **Ek-3:** Örnek Olay
- **Ek-4:** Örnek Olay
- **Ek-5:** Örnek Olay
- **Ek-6:** Örnek Olay

GİRİŞ

Dikkat Çekme

- **Ek-1**'de yer alan gazete haberini ekrana/perdeye yansıtın.
- Görselle ilgili katılımcıların yorumlarını paylaşmalarını isteyin.

Güdüleme

- Burada yapılacak çalışmaların, katılımcılara özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkının alt kategorilerinden biri olan özel yaşama saygı hakkının ne tür hukuksal çıkarları kapsadığına dair bilgi kazandıracağını belirtin. Böylece bu hukuksal çıkarlara ilişkin kararların AYM ve AİHM kararları ile daha uyumlu hale getirilmesine ve ülkede uluslararası hukuk devleti standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunulacağını belirtin.

Gözden Geçirme

- Aşağıdakileri bir kez daha hatırlatın:
“Özel yaşama saygı hakkı modülü, temel normlar ve temel kavramlar modülü ile sınırlama rejimi modülünü tamamlayan bir modüldür. Bu modül ile özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkının kapsamına giren hukuksal çıkarlar konusuna başlanmış olmaktadır.”

Hedeften Haberdar Etme

- Katılımcılara bu modülün özel amacını/amaçlarını tekrar edin:
*“Modül tamamlandıktan sonra sizlerden;
Özel yaşama saygı hakkı alt modülünün hangi somut durumları kapsayıp kapsamadığını ayırt etmeniz ve AYM ile AİHM içtihatları hakkında bilgi sahibi olmanız beklenmektedir.”*

Geçiş

- Bu bölümde, özel yaşama saygı hakkı alt kategorisi kapsamına girebilecek hukuksal çıkarlar katılımcılara sorularak, tespit edilen hukuki çıkarlar diğer kolaylaştırıcı tarafından tahtaya yazılabilir. Sonrasında aşağıdaki cümle ile geliştirme bölümüne geçiş yapabilirsiniz:
“Bu hedefleri gerçekleştirme sürecinde tıbbi müdahaleyi red, tıbbi hata, mobbing, şeref ve itibar, seyahat, mahremiyet, isim, cinsel kimlik, mesleki hayat, çevresel kirlilik, unutulma hakkı, kişisel veriler, ayrımcılık, negatif yükümlülük, pozitif yükümlülük ve usûl yükümlülüğü gibi kavramlardan söz edeceğiz.”

GELİŞTİRME

Etkinlik 1

(Eğer süre kalır ise Ek- 2.1 de yapılabilir. Ayrıca, katılımcıların profilleri ve güncel duruma göre Ek-2 ile Ek-2.1 arasında bir seçim yapılabilir.)

Süre 15 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma

- **Ek-2**'de yer alan mobbing vakasını ekrana yansıtın ve bir nüshasını katılımcılara dağıtın. Ayrıca gazete haberini de çarpıcı olması bakımından ekrana yansıtın.
- Katılımcılara aşağıdaki soruları yöneltin:
  - Olayda şikâyet konusu yapılan eylemi hukuken nitelendirir misiniz? Hangi hukuksal çıkara müdahale oluşturduğunu belirtir misiniz? Söz konusu hukuksal çıkar hangi Anayasal hak altında korunmaktadır?
  - Derece mahkemesinin davayı red gerekçesine katılıyor musunuz? Şayet katılmıyor iseniz, siz davaya bakan hâkim olsaydınız hangi gerekçeyle ne yönde karar verirdiniz?
- **Bu çalışmada şu konuların altının çizildiğinden/vurgulandığından/sonuçların çıkarıldığından emin olun:**
  - Bu etkinlik sonunda, olaydaki eylemin mobbing olduğunu ve mobbingin özel yaşama saygı hakkı kategorisi özelinde fiziksel ve zihinsel bütünlük hukuksal çıkarına bir müdahale oluşturduğunu belirtin. Söz konusu hukuksal çıkarın Anayasa Madde 17/1'deki maddi ve manevi varlığın korunması hakkı kapsamında olduğunu belirtin. Olayın Yargıtay kararından türetildiğini ve husus met açısından tartışma yaratan bir vaka olduğunu belirtin.
  - Yargıtay, Türk Hukukunda psikolojik taciz (mobbing); işyerinde çalışanlara, diğer çalışanlar veya işverenler tarafından sistematik biçimde uygulanan, tekrarlanan her türlü kötü muamele, tehdit, şiddet, aşağılama gibi davranışlar olarak ifade edilmiştir. Psikolojik tacizin en bariz örnekleri, kendini göstermeyi engellemek, sözünü kesmek, yüksek sesle azarlamak, sürekli eleştiri, çalışan iş ortamında yokmuş gibi davranmak, iletişimin kesilmesi, fikirlerine itibar edilmemesi, asılsız söylenti, hoş olmayan imalar, nitelikli iş verilmemesi, anlamsız işler verilip sürekli yer değiştirilmesi, ağır işler verilmesi ve fiziksel şiddet tehdidi sayılabilir (Tınaz, P./Bayram, F./Ergin, H.: *Çalışma Psikolojisi ve Hukuki Boyutlarıyla İşyerinde Psikolojik Taciz (mobbing)*, Beta Yayınları, İstanbul 2008, S.7, s.53-58). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2015/9-461 E 2017/127 K
  - Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2014/4-110 K. 2015/2600 K.T. 11.11.2015 tarihli kararında "so-mut olay ele alındığında; davacı, kendisine karşı psikolojik baskı ve bezdiri uygulandığı gerekçesi ile manevi tazminat isteminde bulunduğu davacının istemini dayandırdığı bu maddi olgulardan, davalı dekanın göreviyle ilgili bir eylemine değil, salt kişisel kusuruna dayanıldığı anlaşılmaktadır. Anayasanın 129/5. maddesi gereğince memurların ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken meydana gelen zararlara ilişkin davaların idare aleyhine dava açılabilmesinin, eylemin hizmet kusurundan kaynaklanmış olması koşuluna bağlı bulunması karşısında; dava dilekçesinde sıralanan maddi olgularda davalının salt kişisel kusuruna dayanılması nedeniyle davanın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerekir. Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında bir kısım üyelerce; davalının yöneticilik sıfatını kötüye kullanarak davacının kişilik haklarının zedelendiğini iddia edildiğinden davanın husumet yokluğundan reddi gerektiği belirtilmiş ise de bu görüş çoğunluk tarafından benimsenmemiştir." Böylece, kamu görevlilerinin mobbing eylemlerine karşı adli yargıda dava açabilmelerinin yolu açılmıştır. İnsan hakları hukuku bakımından ve kişinin özel yaşama saygı hakkı bağlamında bunun önemli bir güvence oluşturabileceğine işaret edin.

Etkinlik 2

Süre 30 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma, Görüş Geliştirme

- **Ek-3**'te yer alan kısırlaştırma operasyonuna tabii tutulmuş Suriyeli bir kadına ilişkin örnek olayı ekrana yansıtın ve birer kopyasını katılımcılara dağıtın.
- Görüş geliştirme yöntemi uygulanırken katılımcılara aşağıdaki soruları yöneltin:
  - Kısırlaştırma özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkına yönelik bir müdahale midir? Eğer cevabınız olumlu ise, hangi hukuksal çıkara bir müdahaledir? Söz konusu hukuksal çıkar Anayasada hangi madde altında güvence altına alınmaktadır?
  - Somut olayda özel yaşama saygı hakkı ihlâl edilmiş midir? Üçlü testi uygulayarak bunun cevabını vermelerini isteyin.

- **Bu çalışmada şu konuların altının çizildiğinden/vurgulandığından/sonuçların çıkarıldığından emin olun:**

Bu etkinlikte, kısırlaştırmanın bir tıbbi müdahale olduğunu ve **aydınlatılmış onam** olmadan yapılamayacağını, devletin bu tür durumlarda usûl yükümlülüğü de bulunduğunu özellikle vurgulayın.

Aydınlatılmış onam noktasında AİHM'in de içtihatlarında sık sık referans yaptığı Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi Madde 5'e özel olarak atıf yapın. Tıbbi müdahale vakalarında Anayasanın 17. maddesinin uygulanabilir olduğunu belirtin.

Bu olay bağlamında, sınırlama rejimi dolayısıyla üçlü testi anlatmanız faydalı olacaktır.

Üçlü test şu aşamalardan oluşur:

Bir müdahalenin varlığı tespit edildikten yani özel yaşama saygı hakkının uygulanabilir olduğu belirlendikten sonra sırasıyla şu aşamalar takip edilir bir ihlâl olup olmadığına karar vermek için:

1) Hukukilik/kanunilik testi: Özel yaşama saygı hakkına yönelik her müdahalenin bir yasal dayanağının olması gerekir. Yasa, Kanun Hükmünde Kararname, tüzük, yönetmelik, yargı içtihadı yasal dayanak oluşturur. Söz konusu yasal dayanağın öngörülebilir, ulaşılabilir olması ve hukukun keyfi kullanımına karşı güvence içermesi gerekir. (Bkz., RTBF/Belçika)

2) Meşru amaç: Müdahalenin meşru bir amacı olmalıdır. AİHS Madde 8/2'de bu amaçlar sıralanmıştır.

3) Demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olma:

Gerekli olma: Sosyal ihtiyaç baskısının varlığına karşılık gelmektedir.

Ölçülülük: "Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırma amaçları ile araç arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşmak için seçilen aracın denetlenmesidir. Bu sebeple haberleşme özgürlüğü alanına getirilen müdahalelerde, hedeflenen amaca ulaşabilmek için seçilen müdahalenin elverişli, gerekli ve orantılı olup olmadığı değerlendirilmelidir" (Sebahat Tuncel, B. No: 2012/1051, 20/2/2014, § 84; Fatih Taş, §§ 92,93; Ahmet Temiz, § 64)

Orantılılık: "Müdahalenin orantılı olduğundan söz edebilmek için, temel hakka daha az zarar verebilecek ancak aynı zamanda güdülen amacı yerine getirebilecek nitelikte olan yöntemin tercih edilmiş olması gerekmektedir" (Nada/İsviçre, B. No: 10593/08, 12/9/2012, § 183; Ahmet Temiz, § 65)

Etkinlik 3

Süre 30 dk.

Yöntem: Küçük Grup Tartışması

- **Ek-4**'te yer alan cinsiyet değiştirmeye ilişkin örnek olayı ekrana yansıtın ve bir kopyasını katılımcılara dağıtın.
- Katılımcıların sayısını dikkate alarak beşer ya da altışar kişilik gruplar oluşturmak için katılımcılardan birden beşe ya da altıya kadar saymalarını ve yüksek sesle söyledikleri rakamı akıllarında tutmalarını, aynı rakamı söyleyen diğer kişilere dikkat etmelerini isteyin. Bütün 1'leri bir yerde, bütün 2'leri başka bir yerde ... bir araya getirin. İsterlerse salon dışında kahve içerken de tartışabileceklerini belirtin. Her grubun bir sözcü belirlemesi ve aşağıdaki sorulara grupça cevap verilmesi ve temsilcinin bu cevabı daha sonra tüm gruba açıklaması yönlendirmesi verin. Tüm gruplar yerlerini aldıktan sonra grupları tek tek gezin.
- Bu olayla ilgili olarak katılımcılara şu soruları yöneltin:
  - Olaydaki hukuki mesele nedir, hangi hukuksal çıkarlar söz konusudur ve Anayasa kapsamında hangi hak çerçevesinde ileri sürülebilir?
  - Derece mahkemesinin kararına katılıyor musunuz? Derece mahkemesinin kararının gerekçesi yeterli mi? Gerekçeli karar hakkına uygun şekilde gerekçeyi yeniden yazabilir misiniz?
  - Olaya üçlü test uygulamalarını isteyin.
- Farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Etkinlik 4

Süre 45 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt

- **Ek-5**'te yer alan şeref ve itibara ilişkin örnek olayı ekrana/perdeye yansıtın.
- Katılımcılara şu soruları yöneltin;
  - Hangi hak ya da haklar somut olay bakımından uygulanabilir?
  - Söz konusu hak ya da hakların normatif temeli nedir?
  - Söz konusu hak ya da haklar somut olayda ihlâl edilmiş midir?
- Farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.
- **Bu çalışmada şu konuların altının çizildiğinden/vurgulandığından/sonuçların çıkarıldığından emin olun:**

Somut olay, özel yaşama saygı hakkı, özel olarak da şeref ve itibarın korunması hakkı ile ifade özgürlüğünün dengelenmesine ilişkin bir olaydır. Şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkı Anayasa Madde 17/1'de güvence altına alınmıştır. Bireyin kişisel şeref ve itibarı, Anayasanın 17. maddesinde yer alan "manevi varlık" kapsamında yer almaktadır. Devlet, bireyin manevi varlığının bir parçası olan kişisel şeref ve itibara keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Kişisel itibarının korunması hakkı, Anayasanın 17. maddesinin birinci fıkrasının koruması altındadır ve şeref ve itibarı etkileyen sözel saldırılar veya basın ve yayın yolu ile yapılan yayınlara karşı bireyin korunmaması halinde Anayasanın 17. maddesinin

birinci fıkrası ihlâl edilmiş olabilir. (Kadir Sağıdıç, B. No: 2013/6617, 8/4/2015 [GK], § 36; İlhan Cihaner, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 42).

AİHM, özel yaşama saygı hakkı ile ifade özgürlüğü dengelenmesinde şu ölçütleri kullanmaktadır:

- i) Söz konusu bilginin kamu yararı içeren bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı,
- ii) Hakkında haber yapılan ya da söz söylenen kişinin kamusal bir figür olup olmadığı,
- iii) İlgili kişinin önceki davranışı,
- iv) Yayının içeriği, şekli ve sonuçları,
- v) Fotoğrafların çekildiği koşullar,
- vi) Uygulanan yaptırımın ağırlığı.

Etkinlik 5

(Eğer süre kalır ise Etkinlik 5 de yapılabilir. Ayrıca, katılımcıların profilleri ve güncel duruma göre Etkinlik 4 ile 5 arasında bir seçim yapılabilir.)

Süre 45 dk.

Yöntem: Farazi Dava

- **Ek-6'**da yer alan özel yaşama saygı hakkı bağlamında ayrımcılık yasağına ilişkin örnek olayı ekrana/perdeye yansıtın ve bir kopyasını katılımcılara dağıtın.
- Katılımcıları somut olayda davacı avukatı, davalı avukatı ve iş hâkimi olarak görev yapmak üzere üç gruba ayırın.
- Gruplardan hukuka uygun iddia, savunma veya hükmün ne olması gerektiğini kendi içlerinde tartışmalarını ve aşağıdaki soruları yazılı olarak yanıtlamalarını isteyin.
  - Davada davacı avukatı olsaydınız nasıl bir dilekçe hazırlardınız, müdahale oluşturan eylem, eylemin hukuki nitelendirmesi ve eylemin neden haksız olduğunu kısaca açıklayınız?
  - Davada davalı müdafî olsaydınız nasıl bir savunma hazırlardınız, gerekçelerinizle birlikte açıklayınız?
  - Davayı gören hâkim olsaydınız hangi gerekçe ile nasıl bir karar verirdiniz? Üçlü testi uygulayarak gerekçeli bir karar vermelerini isteyin.
  - Her gruptan temsilcilerin önce iddia makamı, sonra savunma makamı ve en sonda da karar makamı olarak grup içi tartışmaları ve bulgularını özetlemelerini isteyin.
- Farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Özetleme

- Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkının kapsamının genişliğini vurgulayın. Bu bağlamda özel yaşama saygı hakkı alt kategorisindeki hukuksal çıkarların çeşitliliğine dikkat çekin.

Tekrar Güdüleme

- Katılımcıları Őu tür bir cümleyle yeniden motive edin:

“Bu modülün amacı, kamu gücünü kullanan idare ve yargı organlarının AİHM ve AYM kararları çizgisinde özel yaşama saygı hakkının ieriŐini doldurmalarına ve bu Şekilde karar tesis etmelerine katkıda bulunmaktır.”

Ek alıŐma

- Sınırlı süre nedeniyle üzerinde yeterince durulamayan konular varsa bunlarla ilgili kaynaklara erişim yollarını belirtin.
- Katılımcıların bilgi eksikliŐi duydukları konular varsa onlarla ilgili tespitleri listeleyin.

DeŐerlendirme

- Özel yaşama saygı hakkı alt kategorisine giren hukuksal çıkarlarla ilgili bir soru(n) olup olmadıŐını sorun, varsa bunları listeleyin.
- **Anayasa ve AİHS’in düzenlemelerinin kanuni somutlaŐtırılmasında, kişisel özerklik, bireyin kendisini gerçekleŐtirmesi gibi genel ilkelerin gözden kaçırılmaması gerektiŐini vurgulayın.**

KAPANIŞ

- Bir sonraki modülde “Aile hayatına saygı hakkı” konusunun ele alınacaŐını söyleyin ve ilgili normatif düzenlemeye atıfta bulunun.

MODÜL 3:

 Aile Yaşamına Saygı Hakkı

Süre

→ 90 dk.

Hedef Grup

→ Hukuk Hâkimleri

Grup Büyüklüğü

→ 25-30 kişi

Kazanımlar

Aile yaşamına saygı hakkı kapsamındaki hukuksal çıkarları özetler.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin aile yaşamına saygı hakkı alt kategorisine ilişkin hukuk yargılaması kararlarının bilgilerini kullanarak somut durumları analiz eder.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin özel yaşama saygı ile ilgili hukuk yargılaması içtihatlarından örneklemeler yapar.

Kapsam

- Aile birliği
- Velayet
- Uluslararası çocuk kaçırma
- Çocukla kişisel ilişki
- Çocuğun soyadı
- Çocuğun koruma altına alınması
- Soybağı
- Mahpusların aile hakları
- Miras
- Evlenme
- Ayrımcılık
- Negatif yükümlülük
- Pozitif yükümlülük
- Usûl yükümlülüğü

Kaynaklar

- **Temel metinler**
- AİHS: Madde 8, 14
- AİHS Protokol 4: Madde 2
- Anayasa: Madde 5, 10, 11, 12, 17, 20, 21, 22, 23, 41, 48, 49, 56, 90
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu: İlgili maddeler
- Uluslararası çocuk kaçırmanın hukuki yönlerine dair 5717 numaralı kanun
- **İçtihatlar**
- **AYM Kararları**
- Marcus Frank Cerny, B. No: 2013/5126
- Nurcan Yolcu, B. No: 2013/9880
- Gülbu Özgüler, B. No: 2013/7979
- Hayriye Özdemir, B. No: 2013/3434
- **AİHM Kararları**
- Marckx/Belçika
- Camp ve Bourimi/Hollanda
- Pla ve Puncernau/Andora
- Mazurek/Fransa
- Brauer/Almanya
- Abdulaziz, Cabaes ve Balkani/Birleşik Krallık
- Cusan ve Fazzo/İtalya
- Rasmussen/Danimarka
- Kroon ve Diğerleri/Hollanda
- Ostave/Romanya
- Mennesson ve Diğerleri/Fransa
- Labasse/Fransa
- Hoffmann/Avusturya
- Zaunegger/Almanya
- Anayo/Almanya
- Schneider/Almanya
- Cengiz Kılıç/Türkiye
- Nazarenko/Rusya
- Kocherov ve Sergeyeva/Rusya
- T.P. and K.M./Birleşik Krallık
- Kutzner/Almanya
- K.A./Finlandiya
- I.S./Almanya
- Soares de Melo/Portekiz
- Mugenzi/Fransa
- Tanda-Muzinga/Fransa
- Senigo Longue ve Diğerleri/Fransa
- Boultif/İsviçre
- Uner/Hollanda
- Van Der Heijden/Hollanda
- Şerife Yiğit/Türkiye

Yargıtay Kararları

- 4. HD, E.2015/3078, K.2016/1863
- 2. HD, E.2016/14072, K. 2016/13577
- 2. HD, E.2016/9882, K. 2016/10851
- HGK, E.2015/18135, K.2016/118
- 2. HD, E.2016/10241, K.2016/12086

Ekler

- **Ek-1:** Çocuğun Soyadına İlişkin Gazete Haberi
- **Ek-2:** Yargıtay Kararı
- **Ek-3:** Örnek Olay
- **Ek-4:** Örnek Olay

GİRİŞ

Dikkat Çekme

- **Ek-1**'de yer alan *çocuğun soyadına ilişkin* gazete haberini ekrana/perdeye yansıtın.
- Görselle ilgili katılımcıların yorumlarını paylaşmalarını isteyin.

Güdüleme

- Burada yapılacak çalışmaların, aile yaşamına saygı hakkı alt kategorisindeki hukuki meselelerin kavranmasına hizmet edeceğini belirtin.
- Bu konudaki AİHM ve AYM içtihatlarının bilgisine sahip olmak suretiyle katılımcıların aile yaşamına saygı hakkı ile ilgili kararlarının Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararları ile daha uyumlu hale getirilmesine ve ülkede uluslararası hukuk devleti standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunacağını vurgulayın.

Gözden Geçirme

- Aşağıdakileri bir kez daha hatırlatın:

“Aile yaşamına saygı hakkı kapsamındaki meseleler özel yaşama saygı hakkındaki gibi çeşitli hukuksal çıkarların dengelenmesini gerektiren hassas meselelerdir. Anımsanacak olursa bir önceki modüllerde konu ile ilgili temel normlar ve kavramlar bağlamında özel yaşama saygı hakkı ele alınmıştı.”

Hedeften Haberdar Etme

- Katılımcılara bu modülün özel amacını/amaçlarını tekrar edin:

“Modül tamamlandıktan sonra sizlerden;

özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkının anayasal ve yasal temellerini bilmeniz, normatif düzenlemelerin hangi somut durumları kapsayıp kapsamadığını ayırt etmeniz ve AYM ile AİHM içtihatları hakkında bilgi sahibi olmanız,

bu konu ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi kararlarının okunmasından elde edilen anahtar sözcüklerden haberdar olmanız ve bir hukuki sorunla karşılaştığınızda bağımsız bir şekilde Anayasa Mahkemesinin ilgili kararlarına ulaşarak kendi kararlarınızda bunları esas alabilmeniz beklenmektedir.”

Geçiş

- Aşağıdaki cümle ile geliştirme bölümüne geçiş yapabilirsiniz:

“Bu hedefleri gerçekleştirme sürecinde aile birliği, velayet, uluslararası çocuk kaçırma, çocukla kişisel ilişki, çocuğun soyadı, çocuğun koruma altına alınması, soybağı, mahpusların aile hakları, miras, evlenme, ayrımcılık, negatif yükümlülük, pozitif yükümlülük ve usûl yükümlülüğü gibi kavramlardan söz edeceğiz.

Bu konuda verilen AİHM ve AYM kararlarını normatif düzenlemeler ışığında tartışıp analiz edeceğiz.”

GELİŞTİRME

Etkinlik 1

Süre 20 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma

- **Ek-2**'de yer alan *çocuğun soyadına ilişkin* Yargıtay kararını ekrana/perdeye yansıtın, bir kopyasını katılımcılara dağıtın.
- Bu haberle ilgili olarak katılımcılara şu soruları yöneltin:
  - Olaydaki hukuki meseleler nelerdir?
  - Çatışan menfaatler nelerdir ve nasıl dengelenmelidir? Bu noktada derece mahkemesi kararına mı yoksa Yargıtay kararına mı katılmaktasınız? Gerekçeli olarak cevaplandırınız.
- Somut olaydaki uyuşmazlık boşanma davası sonrasında velayeti kendisine verilen annenin, çocuğunun soyadını değiştirme talebiyle açtığı davanın Yargıtay kararına ilişkindir.

Velayet hakkı tevdi edilen annenin, çocuğunun soyadının kendi bekarlık soyadı ile değiştirilmesi yönündeki talebi, velayet hakkı ve bu kapsamdaki yetkilerin kullanımı ile ilgili olduğundan Anayasanın 20. maddesi kapsamında ele alınması gereken bir hukuki değerdir. Anayasa Madde 10 da uygulanabilir.

Anayasa Mahkemesi bu yöndeki taleplere ilişkin bireysel başvurularda Anayasanın 20. maddesi ile birlikte ele alınan Anayasanın 10. maddesinin ihlâl edildiğine karar vermektedir. (Bkz., Gülbu Özgüler bireysel başvuru kararı, Hayriye Özdemir bireysel başvuru kararı, Nurcan Yolcu bireysel başvuru kararı)

Farklı ve çelişen görüşleri tartışın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Etkinlik 1 anlatılırken Yargıtay 18 HD gerekçesinden bahsedilmesi gerekmesi durumunda kolaylaştırıcı aşağıdaki metnin kullanmasında fayda vardır.

AYM'nin, Medeni Kanundaki "çocuk, ana ve baba evli ise ailenin" soyadını taşıyacağı hükmünün anayasaya aykırı olmadığına karar verdiği, "evli değilse ananın" ibaresini ise baba lehine iptal ettiği hatırlatılan kararda şu ifadelere yer verildi: "Bir çocuğa soyadı verilmesi için o çocuğun doğum tarihinde annesi ile babasının evli olup olmadığına bakmak gerekir. Doğum gününde anne ve baba evli ise çocuk babanın, diğer bir anlatımla ailenin soyadını alacaktır. Çocuğun soyadı bu surette belirlendikten sonra onun soyadını velayet hakkına vesair nedenlere dayanarak değiştirmek Türk Medeni Kanununun 321. maddesindeki düzenleme karşısında mümkün değildir."

Etkinlik 2

Süre 30 dk.

Yöntem: Görüş Geliştirme

- **Ek-3**'te yer alan *aynı cinsiyetten kişilerin birlikteliğine ilişkin* örnek olayı ekrana/perdeye yansıtın.
- Katılımcılar örnek olayı incelerken siz de salonun farklı yerlerine "Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle katılıyorum", "Kesinlikle katılmıyorum" ve "Kararsızım" yazılı levhaları asın ve katılımcılardan olayı değerlendirdikten sonra bu levhalardan uygun buldukları bir tanesinin bulunduğu yere gitmelerini isteyin.

Sayıda az olan gruptan başlayarak neden orada durduklarına dair açıklama yapmalarını isteyin.

Yapılan açıklamalar sırasında katılımcılardan yer değiştiren olursa bu kişilere neden fikirlerini değiştirdiklerini sorun ve yanıtlamalarını isteyin.

- Farklı ve çelişen görüşleri tartışın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Hukuki Değerlendirme — Madde 8: Mahkeme, daha önce ele aldığı davalarda, Sözleşmenin 8. maddesinde belirtilen “aile hayatı” kavramının, aynı cinsle aynı evde istikrarlı olarak fiili bir birliktelik yaşayan çiftleri de kapsadığına karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca, gerek Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi gerekse Bakanlar Komitesi tarafından vurgulandığı üzere, aynı cinsle ilişki yaşayan çiftlerin, yasal olarak tanınmaya ve ilişkilerinin koruma altına alınmasını sağlamaya ihtiyaç duyduklarını da kabul etmiştir.

Mahkeme, ayrıca, Avrupa Konseyine üye Devletler arasında, aynı cinsle ilişki yaşayan çiftlerin yasal olarak tanınmalarına yönelik bir eğilimin söz konusu olduğuna ve 47 üye Devletten 27’sinde bu tür ilişkilerin tanınması yönünde yasa çıkarıldığına dikkat çekmiştir. Aynı zamanda, İtalyan Anayasa Mahkemesi, mevzuat çerçevesinde, aynı cinsle yaşanan ilişkilerin tanınması ve koruma altına alınması gerektiğini belirtmiş, ancak İtalyan yasama meclisinin, bu durumu uzun süre boyunca dikkate almadığına ve dolayısıyla yargının otoritesini zayıflattığı ve ilgili kişilerin hukuki belirsizlik içinde bırakılmalarına neden olduğu hususuna dikkat çekmiştir. İtalyan mahkemelelerinin bu yöndeki çağrıları, yakın zamanda yapılan anketlere göre eşcinsel çiftlerin yasal olarak tanınmalarını desteklediği anlaşılan İtalyan nüfusunun çoğunluğunun duygularını yansıtmaktadır. İtalyan Hükümeti, bu tür çiftlerin yasal olarak koruma altına alınmaları gerektiği hususunu reddetmemekle birlikte, mevcut durumu haklı kılabilecek herhangi bir toplumsal menfaate dikkat çekmemiştir.

- Burada; aile birliği, devletlerin takdir hakkı, konsensüs konularına değinilmesi yararlı olacaktır. Ayrıca aile birliği kavramına değinilirken, çocuğun velayeti kendisinde olmayan eşin çocuğu yurt dışına çıkarmasına izin verilmemesi ihlâl oluşturur mu, konusu tartışılabilir.

Etkinlik 3

(Bu etkinlik kolaylaştırıcıların takdirine bırakılmış olup katılımcıların durumuna göre kullanılabilir)

Süre 20 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma

- **Ek-4**'te yer alan uluslararası çocuk kaçırmaya ilişkin örnek olayı ekrana/perdeye yansıtın, bir kopyasını katılımcılara dağıtın.
- Bu olayla ilgili olarak katılımcılara sorular yönelterek;
  - hukuki meseleleri ve
  - uluslararası çocuk kaçırmının özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkıyla ilişkisini,
  - çatışan menfaatler arasında adil dengenin kurulmasındaki ölçütleri Çocuk Kaçırmaya Dair Uluslararası Lahey Sözleşmesini de dikkate alarak belirlemelerini sağlayın.
  - Mahkemenin gerekçesinin yeterli olup olmadığını tartışmalarını sağlayın.

- Uluslararası çocuk kaçırma vakaları bakımından Anayasa Madde 20 uygulama alanına sahiptir. Uluslararası çocuk kaçırma vakalarında AİHS’in yanı sıra Uluslararası Çocuk Kaçırmının Hukuki Yönlerine Dair Lahey Sözleşmesi ve Çocuk Hakları Sözleşmesi de dikkate alınmalıdır. Diğer taraftan iç hukuklarda Lahey Sözleşmesi yorumlanırken ve uygulanırken AİHM standartları dikkate

alınmalıdır. Çocuğun yüksek menfaatinin önceliği, ebeveynlerin çocuklarıyla görüşme hakkı dikkate alınması gereken çıkarlardır. Lahey Sözleşmesi uyarınca çocuğun geri getirilmesinin çocuk üzerinde fiziksel ya da psikolojik bir zarar oluşturacağına ya da tahammül edemeyeceği durumlara yol açacağına yönelik ciddi bir risk yok ise çocuğun en kısa sürede geri getirilmesi gerekir. Çocuğun geri getirilmesini sağlamak için alınması gereken önlemler için bkz., Lahey Sözleşmesi Madde 7.

Lahey sözleşmesine ilişkin yargılamaların 6 haftada sonuçlandırılması gerekiyor.

Çatışan menfaatler vardır. Dolayısıyla çocuk, ebeveyn ve kamu menfaatleri arasında adil bir denge kurulmalıdır.

Ulusal mahkemeler, olgusal, duygusal, psikolojik, tıbbi ve maddi bütün faktörleri derinlemesine incelemeli. Lahey Sözleşmesi Madde 3: koruma hakkını düzenlemektedir. Yaş küçüklüğü tek kriter olarak değerlendirilmemelidir.

AİHS Madde 8'deki usûlî gerekliliklere de uymak gerekir.

Uluslararası çocuk kaçırmanın hukuki yönlerine dair 5717 numaralı kanun.

Çocuğun görüşü alınmalı ancak geri gönderilmeye karşı olması geri gönderme kararı verilmesini önlemez bkz., Raw ve Diğerleri / Fransa davası. Çocuğun geri gönderilmesi kararının icrasını önlemek için AİHM'den geçici önlem kararı talep edilebilir (bkz., Eskinazi ve Chelouche / Türkiye).

- Farklı ve çelişen görüşleri tartışın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.

Özetleme

- Özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkının kapsamı oldukça geniştir. Bu çerçevede normatif düzenlemeler kapsamında uygulayıcıların, normatif bir dayanağı olmadan fiili tedbirlere başvurmalarının mümkün olmadığını hatırlatın. Konunun kapsamının aile birliği çervesinde velayet, uluslararası çocuk kaçırma, çocuğun koruma altına alınması, soybağı ve soyadı kullanımı, miras, evlenme, ayrımcılık gibi konularla ne kadar geniş olduğunu vurgulayın.

Tekrar Güdüleme

- Katılımcıları şu tür bir cümleyle yeniden motive edin:

"Aile yaşamına saygı hakkı kapsamındaki meseleler çeşitli hukuksal çıkarların dengelenmesini gerektiren hassas meselelerdir. Bu nedenle kamu gücünü kullanan idare ve yargı organlarının AİHM ve AYM'nin bu konudaki içtihatları çizgisinde karar üretmeleri bu hakkın ihlâl edilmesinin önünü alacaktır."

Ek Çalışma

- Sınırlı süre nedeniyle üzerinde yeterince durulamayan konular varsa bunlarla ilgili kaynaklara erişim yollarını belirtin.
- Katılımcıların bilgi eksikliği duydukları konular varsa onlarla ilgili tespitleri listeleyin.

Değerlendirme

- Aile hayatına saygı hakkının kapsamıyla ilgili bir soru(n) olup olmadığını sorun, varsa bunları listeleyin.
- **Aile hayatı kavramının ve aile hayatına dair hususların AİHM ve AYM kararları doğrultusunda ele alınması gerektiği vurgulayın.**

KAPANIŞ

- Bir sonraki modülde “Konuta ve haberleşmeye saygı hakları” konusunun ele alınacağını söyleyin ve ilgili normatif düzenlemeye atıfta bulunun.

MODÜL 4:

 Konut ve Haberleşmeye Saygı Hakkı

Süre

→ 60 dk.

Hedef Grup

→ Hukuk Hâkimleri

Grup Büyüklüğü

→ 25-30 kişi

Kazanımlar

Konut ve haberleşmeye saygı haklarının kapsamı konusunda bilgi sahibi olur ve uygulamada bunları kullanma becerisi edinir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin konuta ve haberleşmeye saygı hakkına ilişkin kararlarını kullanarak somut durumları analiz eder.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesinin konuta ve haberleşmeye saygı hakkı ile ilgili içtihatlarından örneklemeler yapar.

Kapsam

- Sağlıklı çevrede yaşama hakkı bağlamında konut
- Konut dokunulmazlığı
- Haberleşmenin engellenmesi
- Haberleşmenin denetlenmesi
- Devletin sorumluluğu altındaki kişilerin iletişim araçlarının sınırlandırılması
- Negatif yükümlülük
- Pozitif yükümlülük
- Usûl yükümlülüğü

Kaynaklar

- **Temel metinler**
- AİHS: Madde 8, 14

- AİHS Protokol 4: Madde 2
- Anayasa: Madde 5, 10, 11, 12, 17, 20, 21, 22, 23, 41, 48, 49, 56, 90
- 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu: İlgili madde
- 2872 sayılı Çevre Kanunu: Madde 10, 14
- 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu

– İçtihatlar

➤ AYM Kararları

- N.A.B., B. No: 2013/5076
- Hayrettin Aktaş, B. No: 2013/1205, 17/9/2013
- Günay Dağ ve Diğerleri, B. No: 2013/1631, 17/12/2015
- Mehmet Seyfi Oktay, B. No: 2013/6057
- Ömür Kara ve Onursal Özbek, B. No: 2013/4825
- Hakan Erdoğan, B. No: 2013/9481
- Tefik Türkmen, B. No: 2013/9704
- Ridvan Bayram, B. No: 2013/1171
- Veysel Demirtaş, B. No: 2013/1222
- Ahmet Temiz, B. No: 2013/1822, 20/5/2015

➤ AİHM Kararları

- Gillow/Birleşik Krallık
- O'Rouke/Birleşik Krallık
- Peev/Bulgaristan
- Selçuk ve Asker/Türkiye
- Societe Colas Est ve Diğerleri/Fransa
- Hatton ve Diğerleri/Birleşik Krallık
- Powell ve Rayner/Birleşik Krallık
- Grenpeace E.V. ve Diğerleri/Almanya
- Klass ve Diğerleri/Almanya
- Barbulescu/Romanya
- Copland/Birleşik Krallık
- Halford/Birleşik Krallık
- Pisk-Piskowski/Polonya
- Przyjemski/Polonya
- Wisse/Fransa
- Golder/Birleşik Krallık
- Malone/Birleşik Krallık
- Khan/Birleşik Krallık
- A./Fransa
- P.G. ve J.H./Birleşik Krallık
- Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık
- Amann/İsviçre
- The Association for European Integration and Human Rights ve Ekimdzhiev/Bulgaristan

➤ Yargıtay Kararları

- 18. Hukuk Dairesi E. 2013/17880, K. 2014/815, K.T. 26/03/2013

Ekler

- **Ek-1:** Dikkat Çekme Materyali
- **Ek-2:** Örnek Olay
- **Ek-3:** Karikatür
- **Ek-4:** Örnek Olay

GİRİŞ

Dikkat Çekme

- **Ek-1'de** yer alan görseli ekrana/perdeye yansıtın.
- Bu resmin nereye ait olabileceğini sorun. Bir evin balkonu olduğu cevabını aldıktan sonra nasıl bir yer olduğu ve nasıl hissettirdiğini sorun. Güzel bir manzarası var, temiz bir çevrede, güzel kokular, sessiz bir yer. Böyle bir yerde mutlu ve keyifli yaşanabileceğine işaret ediniz. Tüm bunların yani sessizlik, temizlik, güzel kokular, keyifli ve mutlu yaşamının konuta saygı hakkının koruduğu hukuksal çıkarlarla doğrudan ilişkili olduğunu belirtin.

Güdüleme

- Burada yapılacak çalışmaların, konut ve haberleşme kavramlarının sanılanın aksine oldukça geniş bir kapsama sahip olduğunun ve çok çeşitli hukuki meseleleri içerdiğinin anlaşılmasına katkıda bulunacağını belirtin. Örneğin, özel hukuk iş ilişkileri bakımından da haberleşmeye saygı hakkına ilişkin Anayasal ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi güvencelerinin uygulanabilir olduğunu belirtin.
- AİHM ve AYM'nin bu konudaki kararlarının bilgisine sahip olunacağını vurgulayın.

Gözden Geçirme

- Aşağıdakileri bir kez daha hatırlatın:
"Özel yaşam ve aile yaşamına saygı hakkı bağlamında konut ve haberleşmeye saygı hakları son derece önemlidir. Nitekim sözü edilen bu kavramlarla ilgili bilgiyi önceki modüllerde edinmiştiniz."

Hedeften Haberdar Etme

- Katılımcılara bu modülün özel amacını/amaçlarını tekrar edin:
*"Modül tamamlandıktan sonra sizlerden;
konuta ve haberleşmeye saygı hakkı kapsamındaki hukuksal çıkarları bilmeniz ve AYM ile AİHM içtihatları hakkında bilgi sahibi olmanız beklenmektedir."*

Geçiş

- Aşağıdaki cümle ile geliştirme bölümüne geçiş yapabilirsiniz:
*"Bu hedefleri gerçekleştirme sürecinde sağlıklı çevrede yaşama hakkı bağlamında konut, konut dokunulmazlığı, haberleşmenin engellenmesi, haberleşmenin denetlenmesi, mahpusların haberleşmesi, devletin sorumluluğu altındaki kişilerin iletişim araçlarının sınırlandırılması, negatif yükümlülük, pozitif yükümlülük, usûl yükümlülüğü gibi kavramlardan söz edeceğiz.
Bu konudaki AİHM ve AYM kararlarını normatif düzenlemeler ışığında tartışıp analiz edeceğiz."*

GELİŞTİRME

Etkinlik 1

Süre 15 dk.

Yöntem: Soru-Yanıt, Tartışma

- **Ek-2**'de yer alan örnek olayı ekrana/perdeye yansıtın
- Bu olayla ilgili olarak katılımcılara şu soruları yöneltin;
  - *Hangi hukuksal çıkar söz konusu? Olayda AİHS ve Anayasaya göre hangi hakların ihlâlini düşünmektesiniz?*
  - *Siz nasıl bir karar verirdiniz? Mahkeme kararının demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olup olmadığını tartışın, farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.*
  - *Konutun otonom bir kavram olduğu, yeterli ve devam eden bağ unsurunun arandığı; işyeri, otel odası, pozitif ve negatif yükümlülük kavramlarına değinilmesi gerekmektedir.*

Etkinlik 3

Süre 25 dk.

Yöntem: Görüş Geliştirme

- **Ek-3**'te yer alan karikatürü ekrana yansıtın ve haberleşmenin dumanla haberleşmeden beri çok hızlı değiştiğine ve geliştiğine dikkati çekin. Teknolojik gelişmelere paralel bir şekilde iletişim araçlarının geliştiğini ve çeşitlendiğini belirtin. Daha sonra **Ek-4**'te yer alan ve işverenin çalışanın e-postalarını okumasına ilişkin örnek olayı ekrana yansıtın ve bir kopyasını katılımcılara dağıtın.
- Katılımcılar örnek olayı incelerken siz de salonun farklı yerlerine "Katılıyorum", "Katılmıyorum", "Kesinlikle katılıyorum", "Kesinlikle katılmıyorum" ve "Kararsızım" yazılı levhaları asın ve katılımcılardan olayı değerlendirdikten sonra bu levhalardan uygun buldukları bir tanesinin bulunduğu yere gitmelerini isteyin.
- Sayıca az olan gruptan başlayarak neden orada durduklarına dair açıklama yapmalarını isteyin.
- Yapılan açıklamalar sırasında katılımcılardan yer değiştiren olursa bu kişilere neden fikirlerini değiştirdiklerini sorun ve yanıtlamalarını isteyin.
- Farklı ve çelişen görüşleri tartıştırın, diğerlerinin kendi görüşlerini ifade etmelerini teşvik edin.
- Etkinlik sırasında aşağıdaki soruların cevaplarını almaya çalışın.
  - *Somut olayda haberleşmeye saygı hakkına bir müdahale var mı?*
  - *E-postaların okunmasıyla elde edilen materyal mahkemede delil olarak kullanılabilir mi?*
- Özel hukuk kişileri arasındaki hak ihlâlleri bakımından da insan hakları hukukunun uygulanabilir olduğuna AYM'nin şu içtihadını okuyarak işaret edin. "49. ... kamu gücünü kullanan aktörler dışında kalan kişiler arasındaki özel hukuk ilişkilerinde kamusal makamların yükümlülükleri, bireylerin

temel hak ve özgürlüklerine, bu başvuru açısından özel hayata saygı hakkı ile haberleşmenin gizliliği hakkına üçüncü kişilerin müdahalesinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması ve mahkemelerce korunma sağlanmasıdır. Kamusal makamlarca gerekli yapısal önlemler alınmış olursa da uyuşmazlık konusu davayı yürüten mahkemelerce verilen kararlarda üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı bireylere korunma imkanı sağlanmadığı durumlarda bu yükümlülükler gereği gibi yerine getirilmemiş olacaktır. Bu, kamusal makam olan mahkemeler aracılığıyla bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunmasız bırakıldığı anlamına gelecektir.” (AYM, Ömür Kara ve Onursal Özbek, B. No: 2013/4824, 24/3/2016)

AIHM, iş yerlerindeki iş telefonlarından yapılan telefon görüşmelerinin, eğer dinlenebileceğine dair bir ön uyarı yapılmamış ise, gizliliğinin korunması konusunda çalışanların meşru bir beklentilerinin olduğunu kabul etmektedir. (Bkz., Halford/Birleşik Krallık, § 45) Bu meşru beklenti iş yerindeki e-mail ve internet kullanımı için de geçerlidir. (Bkz., Copland/Birleşik Krallık, § 41) AIHM, öncesinde işveren tarafından uyarı yapılmış olsa bile iş yerindeki haberleşmenin denetlenmesini haberleşmeye saygı hakkı kapsamında görmektedir. (Bkz., Barbulescu/Romanya, § 45)

Ayrıca Yargıtay HGK 2013/4-1183 2014/960 sayılı kararı ile kararında hukuka aykırı elde edilmiş haberleşme kaydının delil olarak kullanılmasına ilişkin karardan söz edilerek, bir daha kanıt elde etme olanağının bulunmadığı ve yetkili makamlara başvurma imkanı olmadığı, ani gelişen durumlara sınırlı olması koşulu ile hukuka uygun olacağına, aksi halde ilgili kişinin yetkili makamlara başvurma olanağı doğduktan sonraki aşamalarda kayıtların ise hukuka aykırı yollarla elde edilmiş olduğunun kabulü gerektiği belirtilmiştir.

Delilin, hukuka aykırı olarak yaratılması ile hukuka aykırı olarak elde edilmesi kavramlarına değinilerek, usûlsüz olarak yaratılan delile hiçbir şekilde delil olarak dayanılamayacağı aktarılmalıdır (Yargıtay HGK 2011/2-703 2012/70).

Özetleme

- Katılımcılara konuta saygı hakkının sadece konut dokunulmazlığını değil konuttan keyif olarak yararlanma hukuksal çıkarını da koruduğunu hatırlatın.
- Haberleşmeye saygı hakkı bağlamında haberleşmenin yönteminin ve içeriğinin koruma altında olduğunu tekrar belirtin.

Tekrar Güdüleme

- Katılımcıları şu tür bir cümleyle yeniden motive edin:

“İşverenler tarafından iletişimin denetlenmesi haberleşme hakkına yönelik müdahaleler arasında önem arz etmektedir. Bu tür müdahalelerin ihlalle sonuçlanmaması için kamu gücünü kullanan idare ve yargı organlarının ulusal mevzuata ve taraf olunan uluslararası antlaşmalara uygun olarak hukuk devleti ilkesini gerçekleştirmeleri bu modülün amaçları arasındadır.”

Ek Çalışma

- Sınırlı süre nedeniyle üzerinde yeterince durulamayan konular varsa bunlarla ilgili kaynaklara erişim yollarını belirtin.
- Katılımcıların bilgi eksikliği duydukları konular varsa onlarla ilgili tespitleri listeleyin.

Değerlendirme

- Konuta ve haberleşmeye saygı hakkı ile ilgili bir soru(n) olup olmadığını sorun, varsa bunları listeleyin.
- **Konuta ve haberleşmeye saygı hakkının içeriğinin ve bunlara yönelik müdahalelerin gerek AİHS gerekse AY'ye uygun olabilmesi için AİHM ve AYM içtihatlarının dikkate alınması gerektiği vurgulayın.**

KAPANIŞ

- Bu son modülle birlikte özel yaşama ve aile yaşamına saygı hakkı konusunun tamamlandığı belirtilir. Herkese katılımından ötürü teşekkür edilir.

EKLER:

MODÜL 1

EK-1: Görsel ve video

EK-2: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8
ihlâl istatistikleri (1959-2017)

EK-3: Özel yaşam ve aile yaşamına saygı hakkına
ilişkin normatif düzenlemeler

EK-4: Görüş geliştirme materyali

MODÜL 2

EK-1: Gazete haberi

EK-2: Örnek olay

EK-2-1: Örnek olay

EK-3: Örnek olay

EK-4: Örnek olay

EK-5: Örnek olay

EK-6: Örnek olay

MODÜL 3

EK-1: Gazete haberi

EK-2: Gazete haberi - Örnek olay

EK-3: Örnek olay

EK-4: Örnek olay

MODÜL 4

EK-1: Görsel

EK-2: Örnek olay

EK-3: Karikatür

EK-4: Örnek olay

MODÜL-1

Ek-1: Görsel ve Video

Video

https://www.youtube.com/watch?v=kow_bCBbOz0 (erişim 25.07.2017)

<https://www.youtube.com/watch?v=EgVu9KErSxs> (erişim 25.07.2017)

Ek-2: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 8 İhlâl İstatistikleri (1959-2017)

Taraf Devlet	İhlâl Sayısı
Almanya	23
Andorra	0
Arnavutluk	1
Avusturya	18
Azerbaycan	2
Belçika	12
Birleşik Krallık	68
Bosna Hersek	1
Bulgaristan	74
Çek Cumhuriyeti	19
Danimarka	2
Ermenistan	2
Estonya	2
Finlandiya	24
Fransa	47
Gürcistan	6
Hırvatistan	40
Hollanda	17
İrlanda	5
İspanya	12
İsveç	9
İsviçre	24
İtalya	168
İzlanda	1
Karadağ	2

Taraf Devlet	İhlâl Sayısı
Kıbrıs	7
Letonya	29
Liechtenstein	0
Litvanya	16
Lüksemburg	4
Macaristan	18
Makedonya	5
Malta	4
Moldova	25
Monako	0
Norveç	7
Polonya	113
Portekiz	14
Romanya	86
Rusya	172
San Marino	1
Slovakya	20
Slovenya	10
Sırbistan	13
Türkiye	104
Ukrayna	66
Yunanistan	12
TOPLAM	1300
YÜZDE	%8

Ek-3: Özel Yaşam ve Aile Yaşamına Saygı Hakkına İlişkin Normatif Düzenlemeler

AİHS Madde 8 Özel Yaşama ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı	<p>1. Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.</p> <p>2. Bu hakkın kullanımına yasa uyarınca olması ve ulusal güvenlik, kamu emniyeti ya da ülkenin ekonomik refahı, düzensizliğin ya da suçun önlenmesi, sağlığın ya da ahlakın korunması ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için demokratik bir toplumda gerekli olanlar dışında kamusal bir makam tarafından müdahale edilmeyecektir.</p>
AY Madde 17/1 Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı	<p>Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.</p>
AY Madde 20 Özel hayatın gizliliği	<p>Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.</p> <p>Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.</p> <p>Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usûller kanunla düzenlenir.</p>
Anayasa Madde 21 Konut dokunulmazlığı	<p>Kimsenin konutuna dokunulamaz. Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.</p>
Anayasa Madde 22 Haberleşme hürriyeti	<p>Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.</p> <p>Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usûlüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.</p> <p>İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.</p>

Ek-4: Görüş Geliştirme Materyali

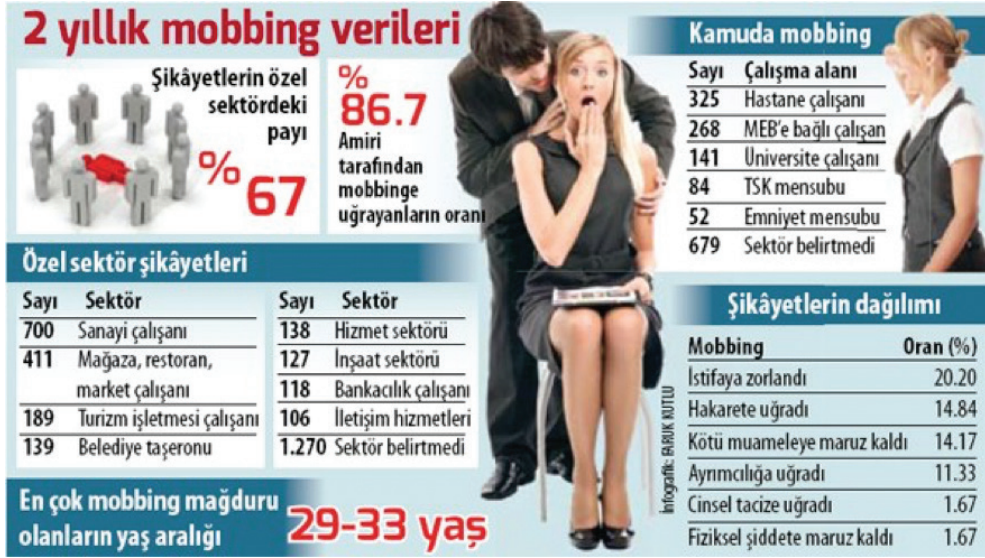
“Bir kişinin facebook hesabındaki hekese açık profil resmi özel yaşam kapsamında değildir.”

“Eşcinsel fiili birliktelikler aile hayatı kavramı içindedir.”

“Bu eğitim boyunca kalacağımız otel odası bizim konutumuzdur.” “Ailenin tatil amacı ile 1 hafta süre ile kaldığı otel odası konutu sayılır.” olarak örnek değiştirilebilir.

“Haberleşmeye saygı hakkı özel yaşama ilişkin tüm bilgilerin internet, telefon, faks, telsiz, mektup, telgraf vb. araçlarla paylaşılmasını güvence altına alır.”

Ek-1: Gazete Haberi

Ek-2: Örnek Olay

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2014/4-110 K. 2015/2600 K.T. 11.11.2015'ten türetilmiştir.

M. Üniversitesi Temel Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanı olarak görev yapmakta olan Bay D., Fakülte dekanının psikolojik baskı ve yıldırma politikalarına maruz kaldığını, dekanı üniversite yönetimine şikâyet etmesine rağmen sonuç alamadığını, aksine bu şikâyeti nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırıldığını, dekan tarafından diğer öğretim elamanlarının "D... beye dikkat edin, onunla görüşmeyin, uzak durun, ...vs." şeklinde uyarıldığını, davalı tarafından kendisine karşı dışlama ve tecrit etme politikası uygulandığını, mesaiye dikkat etmesine rağmen önceki bir tarihte mesaiye gelmediğinden bahisle hakkında soruşturma açıldığını, söylemediği sözlerin söylenmiş gibi rektörlük makamına çarpıtılarak yansıtıldığını, bir takım resmi yazılarla gereksiz uyarılara maruz kaldığını, davalının bezdiri uygulamaları nedeni ile ruh ve beden sağlığının zarar gördüğünü belirterek uğradığı manevi zararın ödetilmesi isteminde bulunmuştur. Davalı, davacının açtığı haksız ve hukuki dayanaktan yoksun davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

Yerel mahkemece, "kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken veya görevlerini yaparken kişilere zarar vermesi ilgili kamu kurumunun hizmet kusurunu oluşturur. Bu durumda sorumlu, kamu görevlisinin emrinde çalışmakta olduğu kamu kurumu olup dava o kurum aleyhine açılmalıdır. Bu konuda yasal düzenlemeler emredici hükümler içermektedir. Diğer yandan Sorumluluk Hukukunun temel ilkeleri açısından bakıldığında da bu şekilde düzenlemenin mevzuatta yer almış olması zarar görenin zararının karşılanması yönünde önemli bir teminatır.

Davaya konu edilen olayda, davalının M. Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi dekanı olduğu, davacı hakkında haksız şikâyette bulunduğu ve bu nedenle soruşturma geçirmesine ve uyarma cezası almasına neden olduğu, diğer öğretim görevlilerine davacıdan uzak durmaları için telkinde bulunduğu, diğer öğretim elamanlarına yönelik bir uygulama olmadığı halde mesai saatleri içinde davacının yerinde olup olmadığını takip ettirdiği, davalının yöneticilik sıfatını kötüye kullanarak davacının kişilik haklarını zedelediği ileri sürüldüğüne göre, Anayasa'nın 129/5. maddesi ile 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'nın 13/1. maddesi gereğince adli yargı yerinde davalıya yönelik açılan davada husumet nedeni ile davanın reddine karar verilmesi gerekir" gerekçesiyle dava reddedilmiştir.

Ek-2-1: Örnek Olay

<https://www.haber3.com/guncel/yargitay39dan-mobbing-karari-haberi-2186584>
(erişim 25.07.2017)

Ayşe B., dava dilekçesinde görev yaptığı bankada 14 yıl boyunca işten çıkarıldığı son döneme kadar 90 ve üzeri performansla çalıştığını, hukuka aykırı yönetim kararıyla Adana'ya atandığını, bu süreçte 9 ayda yaklaşık 30 kez Gaziantep, Kahramanmaraş, Mardin ve ilçelerinde görevlendirildiğini anlattı. Bu süreçte yol masraflarının dahi ödenmediğini öne süren Ayşe B., 9 ayın sonunda İstanbul'da duruma uygun görev pozisyonu bulunmadığını gerekçesiyle işten çıkarıldığını savundu.

Dilekçede, "56 yaşında, 33 yıllık evli, avukat, bir eşi, 31 ve 23 yaşlarında iki oğlu, 29 yıllık mesleki tecrübesi olan avukat bir kadın çalışanın böyle bir ortamda bırakılması psikolojik tacizdir" ifadelerini kullanan Ayşe B., birlikte çalıştığı başka avukatların da aynı şekilde görevlendirilmeleri durumunda bunun bir psikolojik taciz olmadığını düşünölebileceğini ancak bunu sadece kendisinin yaşadığını kaydetti.

Ayşe B., yöneticilerin diğer çalışanlara gözdağı vermek için, "Onun başına gelenler sizin de başınıza gelir" diye tehdit ettiğini de öne sürerek, 30 bin lira manevi, 10 bin lira maddi tazminat istedi.

İstanbul 4. İş Mahkemesi, davacının manevi tazminat talebine dayanak gösterdiği uygulamaların mobbing oluşturmadığına hükmederek davayı reddetti.

Ek-3: Örnek Olay

Suriye'de yaşanan iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan 35 yaşındaki Bayan R. A., ikinci çocuğuna hamiledir. Doğum sancılarının başlaması üzerine A devlet hastanesine başvurmuştur. İlk çocuğunu sezaryenle dünyaya getirmiş olan Bayan R. A.'ya doğumun sezaryenle gerçekleştirileceği bildirilmiştir. Doğum süreci yazılı kayıt altına alınmıştır. Söz konusu kayıta göre sabah 10:30'da Bayan R. A., kısırlaştırma talebinde bulunmuştur. Bu talep tutanağa "hasta kısırlaştırma talep etti" ifadesiyle geçirilmiştir. Bu ifadenin altında ise Bayan R. A.'nın titrek imzası yer almaktadır. Bayan R. A.'nın sezaryen işlemi sonrasında tüpleri bağlanarak kısırlaştırılmıştır.

Bayan R. A., hastanedeki sağlık personelinin kendisine "başka çocuk isteyip istemediğini" sorduğunu, istediğini söylemesi üzerine kendisine bu durumda "ya kendisinin ya da çocuğunun öleceğinin" söylendiğini ve ölmekten korktuğu için "ne istiyorsanız yapın" dediğini, sağlık personelinin kendisine kısırlaştırma istiyorsun diyerek bir kağıt imzalattırıldığını ileri sürmüştür. Bayan R. A., sezaryenin ne anlama geldiğini bilmediğini ve doğum sancularından ötürü çok iyi düşünemediğini belirtmiştir. Bayan R. A., hastane kayıtlarına "Suriyeli hasta" olarak geçmiştir ve doğum öncesi ve sonrasında sadece Suriyeli kadınların kaldığı bir odada tutulmuştur. Hastane yetkilileri, sezaryenin bir zorunluluk olarak yapıldığını çünkü Bayan R. A.'nın rahminin yırtılma riski olduğunu ileri sürmüşlerdir. Üçüncü bir doğumun Bayan R. A. bakımından sakıncalarının anlatılması üzerine kendisinin kısırlaştırma talep ettiğini iddia etmişlerdir. Bayan R. A.'nın diğer Suriyeli hasta kadınlarla aynı odada kalmasının kendi isteği sonucu olduğunu belirtmişlerdir. Bayan R. A., kısırlaştırıldığı için eşi tarafından terk edilmiştir.

Bayan R. A., istemediği halde kısırlaştırma işlemine tabii tutulduğu için bir daha çocuk sahibi olmayacağından üzüntü duyduğunu ayrıca bu nedenle eşinin kendisini terk ettiğini ileri sürerek A hastanesi aleyhine Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açarak maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Mahkeme, aydınlatılmış onamın yeterli olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Ek-4: Örnek Olay

U., nüfus kaydında cinsiyeti kadın olarak belirtilmiş bir transseksüeldir. Medeni Kanun Madde 40'a dayanarak cinsiyet değiştirme operasyonu geçirmesine izin verilmesi için 30/9/2015 tarihinde A. Asliye Hukuk Mahkemesine başvurmuştur. U., mahkeme önünde, çocukluğundan beri gittiği psikolog ve psikiyatrların kendisine cinsiyet değiştirme operasyonu tavsiye ettiklerini, 20 yaşından beri hayatını bir erkek olarak sürdürdüğünü, dört yıldır bir kadınla birlikte olduğunu, ailesinin ve sosyal çevresinin kendisini bir erkek olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, cinsiyet değiştirme operasyonu için İ. Üniversitesi Psikiyatri Bölümünde bir yıldan beri tedavi gördüğünü ifade etmiştir.

Asliye Hukuk Mahkemesinin talebi üzerine İ. Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden bir komite 23/2/2016 tarihinde U'nun transseksüel olduğu sonucuna varan bir rapor düzenlemiştir. Yine mahkemenin talebi üzerine aynı üniversitenin kadın hastalıkları ve doğum anabilim dalı başkanı 20/4/2016 tarihinde U'nun kadın cinsiyetine mahsus iç ve dış cinsel organlara sahip olduğu ve üreme yetisinden sürekli biçimde yoksun olmadığına dair bir rapor hazırlamıştır. Asliye Hukuk Mahkemesi, U'nun Medeni Kanun Madde 40 gereklerinden biri olan "sürekli biçimde üreme yetisinden yoksun bulunma" koşulunu karşılamadığı gerekçesiyle 27/3/2016 tarihinde cinsiyet değiştirilmesine izin verilmesine ilişkin talebi reddetmiştir.

Ek-5: Örnek Olay

Sosyolog Bay A. tarafından hazırlanan "Tarkan-Yıldız Olgusu" isimli doktora tezi, kitaba dönüştürülerek yayımlanmıştır. Eser sanatçı Tarkan örneğinden yola çıkarak ve bilimsel araçlara başvurmak suretiyle toplumdaki star olgusunu işlemektedir. 155 sayfadan oluşan ve yüz adet basılan kitapta, Tarkan'ın basında çıkan fotoğraflarına yer verilmek suretiyle sanatçı Tarkan'ın ataerkil bir toplumda feminen özellikler sergileyerek başarı yakaladığı yönünde analizlere yer verilmiştir. Kitapta, sanatçıyla ilgili olarak,

"Kıvrak dansları, cinselliğe gönderme yapan şarkı sözleriyle Türk erkeğinin alışılmış ölçülerine hiç uymayan, göz süzen, gerdan kıran bir Tarkan"; "Bu güzel gözlü, hafif tıknazca delikanlı, şarkısında 'Kıl oldum abi!' diyor, çoğu erkeği 'kıl ederken', çoğu kadını da 'mest ediyordu'. Kimdi bu genç? Sevgilisi var mıydı? Gözleri sürmeli miydi? Makyaj mı yapıyordu? Yoksa o da eşcinsel miydi? Bize hangi yüzümüzü göstermişti ki bu denli ilgimizi çekmişti?" şeklinde cümlelere yer verilmiştir.

Kitapta şarkıcının kişiliği analiz edilirken çıkış noktası olarak sanatçının beden dili, giysi ve aksesuarları dikkate alınmış, fotoğrafları, video klipleri, şarkı sözleri, röportajları ve bu konuda çıkan makalelere de yer verilmiştir. Sanatçı Tarkan, şöhret ve şahsiyetine saldırıda bulunulduğu iddiasıyla kitabın toplatılması ve dağıtımının durdurulması talebiyle İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır.

Ek-6: Örnek Olay

Mücevher imal eden bir şirkette çalışmakta olan Bay A., HIV virüsü taşıdığını öğrenmiş ve durumunu iş arkadaşlarından üç kişiye anlatmıştır. Söz konusu kişiler işverenle görüşerek Bay A.'nın "AIDS hastası" olduğunu anlatmış ve hastalığın kendilerine bulaşmasından korktukları için başvurusunun şirketten gönderilmesini talep etmişlerdir. Bu arada Bay A.'nın hastalığına dair bilgi yetmiş kişinin çalıştığı şirketin tamamına yayılmıştır. Çalışanlar, HIV virüsü taşıyan biriyle aynı ortamda çalışmak istemediklerini belirterek Bay A.'nın işten çıkarılmasını istemişlerdir.

İşveren, şirket doktorunu görevlendirerek çalışanlara HIV virüsünün bulaşma şekilleri hakkında aydınlatmasını istemiştir. Doktor, HIV virüsü taşımanın, AIDS hastası olmaktan farklı bir durum olduğunu, AIDS hastalığının HIV enfeksiyonunun ilerlemiş evresi ve hastalığın belirtilerinin görüldüğü dönem olduğunu, HIV virüsü taşıyanların uzun yıllar hiçbir rahatsızlık belirtisi taşımadan yaşayıp çalışabileceklerini anlatmıştır. Ayrıca, HIV virüsünün ancak cinsel ilişki veya kan transferi yoluyla bulaşacağını, aynı ortamda bulunmak, aynı havayı solumak, aynı tabak, çatalı kullanmak gibi sebeplerle bulaşmayacağını açıklamıştır. Bunun yanı sıra Bay A.'nın sadece HIV virüsü taşıyıcısı olduğunu, AIDS hastası olmadığını, yeni tıbbi imkanlar sayesinde uzun yıllar hiçbir rahatsızlık göstermeden çalışabileceğini belirtmiş ve alınacak tedbirleri anlatarak çalışanları rahatlatmaya çalışmıştır. Ancak personelin Bay A.'nın gönderilmesi konusundaki ısrarları devam etmiştir.

İşveren, Bay A.'yı şirketin başka bir adreste bulunan farklı bir bölümüne göndermeye karar vermiş, ancak, bu bölümün şefi olan kişi, Bay A.'nın oraya gönderilmesi halinde istifa edeceğini söylemiştir. Bunun üzerine işveren Bay A.'nın şirketten ayrılmasını istemiş, bunun karşılığında da kendi işini kurması konusunda maddi destek sağlayarak yardımcı olmayı teklif etmiştir. Ancak, Bay A., bu teklifi kabul etmemiştir. Sonuçta işveren, şirket çalışanlarının büyük çoğunluğunun talepleri doğrultusunda, tazminatlarını ödeyerek Bay A.'yı işten çıkarmıştır. Bay A., işverenine karşı işe iade ve ücret alacağı davası açmıştır.

Ek-1: Gazete Haberi

İtalya Soyadı Devrimi Yolunda

AİHM'in soyadı kanununun ayrımcı olduğuna dair kararının ardından, İtalya'da çocukların annelerinin soyadını taşıyabilmesini öngören yasa Parlamento'dan geçti.

İtalya'da çocukların annelerinin soyadını taşıyabilmesini öngören yasa Parlamento'dan geçti.

Ocak ayında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kız çocuklarına annenin soyadını vermek isteyen Alessandra Cusan ve Luigi Fazzo'nun başvurusu üzerine çocukların doğrudan babalarının soyadını taşımalarına hükmeden yasanın ataerkil ve ayrımcı olduğunu belirtmiş, yasanın ülkenin modern anayasasında belirtilen cinsiyet eşitliği ilkesiyle uyumlu olmadığını söylemişti.

Kararın ardından parlamentonun alt kanadı olan Temsilciler Meclisi'nde yapılan oylama sonucunda, çocukların artık annelerinin soyadını da alabileceği yasa kabul gördü.

Cumhuriyet Senatosu'nda yapılacak oylama olumlu sonuçlanırsa, yasa bir sene içinde yürürlüğe girecek.

Yasaya göre anlaşma sağlanamazsa alfabetik sıraya göre her ikisinin soyadını verebilecek.

<http://bianet.org/bianet/kadin/158754-italya-soyadi-devrimi-yolunda>

Ek-2: Gazete Haberi - Örnek Olay

Annenin soyadı hakkı Yargıtay'dan döndü!

Boşanan anne çocuğuna soyadını vermek için açtığı davayı kazandı. Yargıtay'ın bozduğu karara yerel mahkeme direnince davayı görüşen Yargıtay Genel Kurulu annenin soyadını veremeyeceğine hükmetti...

A.G. ile Z.S.İ. 19 Ocak 2009'da boşanınca çocuğun velayeti annesi Z.S.İ.'ye verildi. Anne Z.S.İ., ilköğretim öğrencisi olan çocuğu F.M.G'nin soyadının, kendi soyadı ile değiştirilmesine karar verilmesi için dava açtı. Ankara Batı 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, çocuğun annesinin soyadı olan İ. soyadını kullanmasına hükmetti. Temyiz üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, yerel mahkeme kararını bozdu.

Durumdan vazife çıkarma

Bozma kararında, Anayasa Mahkemesi'nin Soyadı Kanunu'ndaki "evliliğin feshi veya boşanma hallerinde çocuk anasına tevdi edilmiş olsa bile babasının seçtiği veya seçeceği soyadı alır" şeklindeki düzenlemeyi iptal etmesinin ardından bilhassa boşanmalar sebebiyle somut olayda olduğu gibi zaruri nedenlerle velayetin anneye bırakılması hallerinde velayet hakkına sahip annelerin çocuklarına kendi soyadlarını vermek için bir çaba içine girip bu tür soyadı değişikliği davalarını açtıklarına dikkat çekildi. Eşitlik ilkesine aykırılık nedeniyle iptal edilen kuralın günümüzde sadece bazı istisnai durumlarda uygulanabilmesinin söz konusu olduğunun AYM tarafından da kabul edildiği kaydedilen kararda, "Durumdan vazife çıkartarak ya da geçici elde edilmiş bazı hak ve imkanlardan yararlanarak kadın veya erkeğin kendi lehine bir üstünlük yarışına girmesine yasalar milli ve evrensel hukuk düzeni izin vermez" denildi.

<http://www.milliyet.com.tr/annenin-soyadi-hakki-yargitay-dan-gundem-2098251>

Ek-3: Örnek Olay

Olaylar

Başvuranlar, İtalyan Medeni Kanununda eşlerin karşı cins olmaları gerektiğinin belirtilmiş olması nedeniyle resmi nikâh kıymalarına izin verilmeyen, aynı cinsle istikrarlı bir ilişki yaşayan üç çifttir. İlk çiftin söz konusu kurala itiraz etmesi üzerine, temyiz mahkemesi, mevzuatın anayasaya uygun olup olmadığı konusunda bir karar verilmek üzere, dosyayı Anayasa Mahkemesine göndermiştir. Anayasa Mahkemesi, 2010 yılı Nisan ayında, İtalyan Anayasasında güvence altına alınan evlenme hakkının, eşcinsel birliktelikler için geçerli olmadığı ve bu kapsamda geleneksel anlamda bir evlilikten bahsedildiği yönündeki tespitinin ardından, başvuruların şikâyetinin kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, aynı zamanda, aynı cinsle birliktelik yaşayan çiftlerin hak ve görevlerinin hukuki olarak tanınması konusunda ilgili olarak, zamanında ve kanunla belirlenen yöntem ve sınırlar çerçevesinde yapılacak düzenlemelerin Parlamentonun görev alanına girdiğini belirtmiştir. Sonuç olarak, başvuranın itirazı reddedilmiştir.

Ek-4: Örnek Olay

Bay İ. evli ve bir çocuk babasıdır, eşi ve çocuğuyla beraber ABD'de ikamet etmektedir. 29 Ağustos 2015 tarihinde eşi ve müşterek kızları Y. ile birlikte tatil için Türkiye'ye gitmişlerdir. Bay İ. ile eşi arasındaki şiddetli bir kavgadan sonra eşi müşterek kızları Y.'yi alarak Bay İ.'yi terk etmiştir. Bay İ., eşi ve kızından bir daha haber alamamıştır. Eylül 2015 tarihinde ABD'ye tek başına dönmüş ve Amerikan Merkezi Makamına başvurarak kızının iade işlemlerini başlatmıştır. Amerikan Merkezi Makamı, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü'ne (Genel Müdürlük) başvurmuştur. Genel Müdürlük, 3 Nisan 2016 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan Y.'nin yerinin tespiti ve ortadan kaybolmaması için önleyici tedbirlerin alınmasını talep etmiştir. Savcılık, Bay İ.'nin eşinin yerini tespit etmiş ve ifadesine başvurmuştur. Bay İ.'nin eşi, kocasının ABD'de boşanma davası açtığını, kendisinin de boşanmak için Türkiye'de mahkemeye başvurduğunu ve kızının velayetini talep ettiğini belirtmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 22 Nisan 2016 tarihinde Ankara Aile Mahkemesinde iade davası açmıştır. Aynı gün Ankara Aile Mahkemesi, Y. hakkında ülke dışına çıkartılma yasağı koymuştur. 24 Haziran 2016 tarihli duruşmada Ankara Aile Mahkemesi, 25 aylık olan Y.'nin iade edilmesi yönündeki talebi şu gerekçelerle reddetmiştir: *"Çocuk emzirme yaşından henüz çıkmamıştır. . . Babadan ziyade anne sevgisine muhtaçtır. . . Boşanma davası derdesttir. . . Çocuğun yaşı ve menfaati bakımından kalacağı en iyi yer annesinin yanındır."* Derece mahkemesi kararı, 19 Şubat 2017 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır.

MODÜL-4

Ek-1: Görsel

Ek-2: Örnek Olay

Bayan Z., Bay K., Bayan T. ve Bayan G., İ. şehrinin güzide semtlerinden birinde beş katlı lüks bir apartmanda sırasıyla 1, 2, 4 ve 5 numaralı bağımsız bölümlerin maliki sıfatıyla ikamet etmektedirler.

Aynı apartmanın 3 numaralı bağımsız bölümünün maliki ise Bay A. olup orada ikamet etmektedir. Kat Mülkiyeti Kanununa aykırı hareketleriyle kendilerine rahatsızlık verdiklerini ileri süren diğer kat malikleri Sulh Hukuk Mahkemesine başvurarak Bay A'nın dairesinde kedi beslemesinin sonlandırılması, dairede detaylı bir temizlik yaptırılarak daire dışına taşan pis kokuların giderilmesi yönünde Bay A'ya makul süre verilmesine karar verilmesi yönünde talepte bulunmuşlardır. Sulh Hukuk Mahkemesi, "Anayasa'nın temel hak ve hürriyetler ile mülkiyet hakkına ilişkin hükümleri göz önünde bulundurulduğunda talebin kişi hak ve hürriyetlerine müdahale anlamı taşıyabileceği ... hakim müdahalesini gerektirir bir husus bulunmadığı" gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

Ek-3: Karikatür

Ek-4: Örnek Olay

Bay K., 11/4/2016 tarihinde imzaladığı iş sözleşmesi ile, Y. Ticaret A.Ş. (Şirket) bünyesinde işçi statüsünde çalışmaya başlamıştır. İş sözleşmesinin "Özel Şartlar" başlığı altında sözleşmenin bir parçası olduğu kabul edilen ve Bay K. tarafından imzalanan "Bilgi Güvenliği Taahhütnamesi" Madde 2'de "şirket tarafından çalışanlara iş için tahsis edilmiş olan bilgisayar, e-posta ... ve diğer IT kaynaklarının ve iletişim araçlarının kişisel amaçlı, kabul edilemez maksatlı, eğlence niyetli, genel ahlaka, örf ve adetlere aykırı şekilde kullanılamayacağı" ifade edilmiş ve md.6'da "Yetkili şirket yöneticileri tarafından çalışanlara herhangi bir haber verilmeksizin ve uyarıda bulunulmaksızın kullandıkları IT ve iletişim kaynaklarının her zaman takip altında tutulabileceği, yaptıkları yazışmaların ve iletişim kaynaklarının yedeklenebileceği, raporlanabileceği ve gerekli durumlarda detay bazlı incelenebileceği, el konulabileceği ve kullanım sınırlaması getirilebileceği" şeklindeki taahhüt yer almıştır.

Şirketin yetkili yöneticisi tarafından Bay K.'nin kurumsal e-postasına yönelik inceleme neticesinde aynı şirkette çalışan Bayan Y. ile iş dışı ve duygusal bir ilişki içinde olduklarını düşündürten bir takım yazışmalar gerçekleştirildikleri tespit edilmiştir. Bunun üzerine şirket yöneticisi 14/5/2017 tarihinde Bay K. ve Bayan Y. ile bir görüşme yaparak söz konusu durumu anlatmış ve istifa etmelerini aksi halde iş sözleşmelerini feshedeceğini belirtmiştir. Bay K. ve Bayan Y., duygusal bir ilişki içinde olduklarını reddetmiş ve istifaya yanaşmamıştır. Bay K. ile Bayan Y.'nin iş sözleşmeleri, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. Maddesinde yer alan "Ahlak ve iyiniyet kurallarına uymayan haller ve benzerleri" başlıklı II numaralı bendi uyarınca 21/5/2017 tarihinde işveren tarafından fashedilmiştir.

Bay K., e-posta hesabının incelenmesi suretiyle haberleşme özgürlüğünün ihlâl edildiğini ve bu heptan elde edilen yazışmaların içerikleri üzerinden ulaşılan "evlilik dışı ilişki yaşadıkları" iddiasıyla iş sözleşmesinin haksız yere feshedildiğini ileri sürerek 20/4/2017 tarihinde işveren şirket aleyhine işe iade istemli tespit davası açmıştır. Söz konusu dava derece mahkemesi önünde derdesttir ve işveren, Bay K.'nin yazışmalarının bir kopyasını mahkemeye delil olarak sunmuştur.

A series of 30 horizontal dotted lines for writing.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

BİREYSEL BAŞVURU

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı 12 Eylül 2010 tarihli Anayasa Değişikliği Referandumuyla Anayasa'nın 148. maddesinde yapılan değişiklik sonucu kabul edilmiş ve 23 Eylül 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

Bireysel başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

INDIVIDUAL APPLICATION

The right to individual application to the Constitutional Court of Turkey was introduced by the amendment of the Article 148 of the Turkish Constitution adopted on 12 September 2010 and entered into force on 23 September 2012.

Everyone, who claims that one of her/his fundamental rights and freedoms, as protected by the European Convention on Human Rights and guaranteed by the Constitution, has been violated by public authorities may apply to the Constitutional Court. This remedy is only available where ordinary administrative or judicial remedies have been exhausted.

Bu proje Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir.

Bu projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

This project is co-financed by the European Union, the Republic of Turkey and the Council of Europe and implemented by the Council of Europe.

The Central Finance and Contracts Unit is the contracting authority of this project.

TUR

www.coe.int/tr/web/ankara

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
R.Tagore Cad. No:10/8 06550 Çankaya, ANKARA

T : +90 (312) 468 84 64

F : +90 (312) 468 84 06

E : siac.ankara@coe.int

[aymbbprojesi](#)

[Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Projesi](#)

[Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Projesi](#)

PAYDAŞ KURUMLAR

- Yargıtay
- Danıştay
- Adalet Bakanlığı
- Hâkimler ve Savcılar Kurulu
- Türkiye Barolar Birliği

STAKEHOLDERS

- Court of Cassation
- Council of State
- Ministry of Justice
- Council of Judges and Prosecutors
- Union of Turkish Bar Associations